СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LII. Ч. 62. НЮ ЙОРК і ДЖЕРЗІ СИТИ, пятниця, 31-го березня 1944. No. 62. NEW YORK and JERSEY CITY, Friday, March 31, 1944. VOL. LII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

„АМЕРІКЕН ЛЕЙБОР ПАРТІ" ПІД БОЛЬШЕВИКАМИ, КАЖЕ ПРАВЕ КРИЛО

НЮ ЙОРК. — Внаслідок вибору 620 лівих (комунізуючих) делегатів із загального числа 750 на стейтову конвенцію Американської Партії Праці, провідники правого крила цеї партії, Алекс Ровз й Давид Дубінскі, рішили виступити з цієї партії з цілою групою і полишити її на ласку Сиднія Гилмена, провідника перможців. Гилмен пробував переговорювати з Дубінским про втримання миру в партії, нюйорський посадник Фіорелло Ля Ґвардія хотів посередничити, але ґрупа з правиці відкинула цю пропозицію, заявляючи, що Гилмен є під диктатом провідника американських комуністів, Ирла Бравдера. — З Вашингтону прийшли вісти, що конгресовий комітет Дайеса проголосив у звіті про не-американську діяльність, що має 215 сторін, точні дати цілої діяльности Гилмена, що є правдивим головою Політичної Акції СІО, яка приготовляє при помочи фонду двох міліонів долярів повести політичну акцію проти конгресменів, які не годяться на політику провідників СІО. Тому, що на підставі недавної заяви Бравдера. Комуністична Партія Америки формально не веде акції під своїм іменем, але веде комуністичне освідомлення через різні організації, комітет Дайеса твердить, що „комуністи пробують красти й підступом через Політичну Акцію СІО осягнути це, що їм не вдалося осягнути в своїм власнім імені", а Бравдера заступає Гилмен. Той останній назвав Дайеса „брехуном".

РАДЯТЬ БРАТИ ПОБОРОВИХ В КЛЯСІ 4-Ф ДО КОНЕЧНИХ РОБІТ.

ВАШИНГТОН. — Департамент Армії й Фльоти одобрив плян побору рекрутів у клясі 4-Ф до есенціональних цивільних робіт. Під впливом цих департаментів підкомісія для Військових Справ в палаті репрезентантів приготовляє відповідний законопроєкт. — При цій нагоді виявив Директор Поборової Служби ґенерал Герші, що він видасть в скорому часі інструкції до місцевих Поборових Рад, як покликувати до війська робітників на фармах.

ЗНЕСЕНО ПАЙКУВАННЯ НА ЗАМОРОЖЕНІ ХАРЧІ.

ВАШИНГТОН.. — Бюро Адміністрації Цін проголосило знесення пайкових значків на заморожені овочеві й ростинні харчі, які становлять 6 відсотків усіх харчів. Це буде переведене з кінцем місяця квітня тому, що Воєнна Адміністрація Харчів потребує місця в холодільнях на мясо й інші важніщі продукти.

БУДУТЬ ВИДАВАТИ ПЕНИСИЛИН ДЛЯ ВЖИТКУ ЦИВІЛЬНИХ.

ВАШИНГТОН. — Виріб чудо-ліку, пенисилини, поступив так далеко, що для збільшення її продукції побудовано обширні лябораторії. Внаслідок цього вже й цивільне населення зможе дістати пенисилину на свої услуги вчасі різних недуг. Це виявила Воєнна Рада Продукції. Вже тепер роблять приготування до розділу пенисилини по краю в місяцю квітню.

ВАРТІСТЬ ФАРМ ЗРОСЛА НА 15 ВІДСОТКІВ.

ВАШИНГТОН. — Внаслідок попиту на землю на фармах ціна фарм підскочила упродовж року, включаючи й місяць березень, на 15 відсотків, а на 38 відсотків в порівнанню з цінами в роках 1935-1939. Рік 1943. належить до „рекордових" років щодо продажу фарм. Між людьми завважують рух, щоб ставати господарами на фармах, а не лише їх закуповувати на власність. Ці цифри й спостереження подає до відома департамент рільництва.

ПЕРЕД СУДОМ ЗА ГРАБІЖ ЮНІЙНИХ ФОНДІВ.

ВАШИНГТОН. — Федеральна лава присяжних суддів поставила в стан обвинувачення Джозефа Морескі, предсідника 74. відділу Міжнародної Юнії Копачів і Будівляних робітників під замітом розграблювання юнійних фондів упродовж трьох літ. Разом з ним стане перед судом ще 9 інших юнійних урядовців. Прокуратор має докази, що вони розікрали або спроневірили пів міліона юнійних грошей. Деякі з них в вмішані теж в незаконний перепродаж алькогольних напитків.

ЧЕТВЕРНЯТА В НЮ ЙОРКУ.

НЮ ЙОРК.. — Перший раз в історії медицини лікарі наперед передбачили народження четвернят, які прийшли на світ в Словн Госпитал. Між ними є хлопець і 3 дівчат. Мамою є колишня танцюристка, Гарі Заріеф. Батько працює в Колюмбія Бродкестинґ Компані.

За збільшення фондів на працю Бюра Воєнних Інформацій

ВАШИНГТОН. — Президент Рузвелт зажадав від конгресу $64,390,000 на працю Бюра Воєнних Інформацій в скарбовім році, що почнається з днем 1. липня. Із цих грошей має бути вжитих для заграничної аґітації $59,562.101, отже на $25,000,000 більше ніж минулого року. З цього досвідні кола роблять внесок, що інвазія Европи є вже підготована, бо якраз в такому випадку треба буде посиленої пропаганди в краях, досі занятих ворогом. Буде це посилення „психольоґічного способу воювання" також і на Пацифіку та території Азії. — Для праці в Америці бюро передбачує видаток $2,464,635, отже на $285,000 менше ніж в теперішньому році.

НІМЦІ ВИГЛЯДАЮТЬ НАЇЗДУ АЛІЯНТІВ

ВАШИНГТОН. — Бюро Воєнних Інформацій видало комунікат із своїх помічень про настрій німецького населення в справі інвазії. З комунікату виходить, що німці не думають уже про перемогу, а про скоре покінчення війни. В них одно питання на думці: „Як довго буде ще війна тривати?" — Неназвана поіменн газета пише наприклад таке: „Чорчил помиляється, коли твердить, що німці бояться інвазії. Навпаки, населення Німеччини виглядає інвазії і це не тому, що вони необережні, або що вони певні захисту перед Атлянтійським валом, але тому, що вони знають, що тепер нема вже непереможного валу для ворога. Війна дійшла до мертвої точки і треба раз уже довести до рішальної розправи. Ми не можемо відкладати її довше". — Газета Ст. Ґалер пише вітверто, що тепер в Німеччині нема нічого сильнішого, як бажання миру.

23,000 ТЕНКІВ ДЛЯ АЛІЯНТІВ З АМЕРИКИ

ВАШИНГТОН. — Злучені Держави доставили за готівку або на підставі Ленд-Лізу від березня 1941. р. аж дотепер 65 відсотків всіх тенків і інших моторових возів для воєнного вжитку Аліянтів, як це виявив предсідник Чужинної Економічної Адміністрації Ліо Т. Кравлі. На підставі Ленд-Лізу ми вислали 23,000 самих лише тенків, а 750,000 іншого роду перевозових засобів. Більше ніж 4,700 тенків дістала Совєтська Росія, а інших возів 280,000 — все на підставі Ленд-Лізу.

Нові мирові переговори між Фінляндією й Росією?

СТОКГОЛЬМ. — За одержаними тут вістями, фінсько-російські переговори в справі мира почалися наново. Відомий зо своїх мирових зусиль Юго Пасківі, бувший фінський премієр, уже находиться в Москві.

Його приїзд до Москви оточено повною тайною, одначе газети довідуються, що він уже добився дальшого облекшення московських пропозицій Фінляндії; мовляв, совєтський уряд готов заступити домагання про інтернування німецьких військ домаганням їх ізольовання.

ЧОРЧИЛ ХОЧЕ ВОТУМ ДОВІРЯ

ЛОНДОН. — При голосуванню над внеском, щоби вчителькам признати таку саму заплату, що вчителям, британійський парлямент віддав один голос більше проти урядового проєкту, ніж за нього. Хоча міністерський кабінет не потребував трактувати цього висліду як справи довіря, премієр Чорчил зажадав від парляменту виразної заяви, чи парлямент є за урядом, чи проти.

ОРЛЯНДО ЗАПЕРЕЧУЄ СВІЙ РОЗСТРІЛ

Контрольоване німцями римське радіо подало заяву Орлянда, бувшого італійського премієра, що вістка про його розстріл не правдива: „Якщо мене розстріляно, то це зроблено так делікатно, що я цього зовсім не був свідомий".

ШВАЙЦАРСЬКА ФЕДЕРАЛЬНА РАДА ЗА ЗВЯЗКИ З СОВЄТАМИ

Швайцарське радіо подає, що федеральна рада Швайцарії приняла проєкт соціяльно-демократичної партії, що припоручує швайцарському урядови зробити все можливе для встановлення нормальних взаємин між Швайцарією й совєтським союзом.

НЕ БУДЕТЬСЯ ТВОРИТИ В МОСКВІ ПОЛЬСЬКИЙ УРЯД

МОСКВА. — „Звйонзек Патріотуф Польскіх" заявив, що він не думає творити з еміґрації польського уряду. Він, мовляв, вдоволяється тим, щоби запобігти повстанню фашистівського уряду в Польщі та щоби уряд, який повстане в Польщі, мав правильні взаємини з совєтською Росією. „Ми можемо бути шанованою державою, як Данія, Голяндія, Бельгія й Швайцарія, але ми не можемо рівночасно ворогувати з Німеччиною й Росією".

БІДА З „ҐЕНЕРАЛОМ БОЛОТОМ".—Десь на Буґенвлі, на Тихому океані, загрузли в болоті на дорозі, розмитій уливними дощами, великанські американські воєнні машини. Трактор загруз так, що великий „трок", котрий штовхає його за заду, не може його рушити з місця. Збоку загруз у подібний спосіб невеликий воєнний автомобіль.

КОЛОМИЯ В РУКАХ ЧЕРВОНОЇ АРМІЇ

ЛОНДОН. — Червона армія дійшла в горішньому бігу ріки Пруту аж до передмість Чернівців, чим перерізала залізницю Львів-Букарешт, котра є останньою залізничою лінією, що лучила безпосередно Німеччину з південним фронтом на сході. Війська червоної армії, йдучи від Садагури по пятах відступаючих німців, вдерлися до південних і західних передмість міста й почали там рукопашну боротьбу з німецьким напів відрізаним від своєї армії ґарнізоном.

Західне крило тих самих відділів підійшло ближче до Карпат та заняло Коломию, що лежить на тій самій залізничій лінії, всего яких 30 миль від чеськословацької границі. Війська червоної армії зробили в тому дні наступ на 11 миль, чим викликали в німецькому ґарнізоні в місті справжню поляку. В боях за Коломию в руки червоної армії попала поважна воєнна добича: 13 повзів типу „тиґра"; 15 залізничих поїздів, повних воєнних припасів; 45 льокомотив; 10 різних магазинів; 450 моторових авт і великі воєнні припаси.

Відділи червоної армії, що наступають здовж Дністра від Камянця Подільського заняли Солобківці й Стару Ушицю. Відділи, що діють довкола Могилева Подільського, заняли: Коновку, Перківці, Лівинці, Михайлівку, Толбуряни, Балківці, Ларгу, Білявинці, Щировці і Передрідну.

Коло Миколаєва червона армія заняла Карльсруге.

ЗНОВУ УКРАЇНСЬКІ ПАРТИЗАНИ.

Четверговий комунікат подає, що 15. березня український партизанський відділ доконав відважного рейду на ворожий ґарнізон, стаціонований в одній людній місцевости коло Камянця Подільського. Партизани вибили цілу компанію ворожої піхоти.

Партизани іншого партизанського відділу, каже цей самий комунікат, звели бій з відступаючими ворожими відділами й конвоями, вбили понад 200 гітлерівців та забрали 230 возів, що везли військові достави. Вони взяли в полон 90 німців.

МОСКВА ЗАКЛИКАЄ САТЕЛІТІВ ДО ЗРИВУ ПРОТИ НІМЕЧЧИНИ.

МОСКВА. — Щоденник „Ізвєстія" заклукує в передовиці Фінляндію, Румунію й Болгарію повстати збройно проти Німеччини, називаючи це для них одиноким виходом, якщо вони не хочуть перемінити свої краї на побоєвища війни.

Стаття вказує на долю Мадярщини, котру Німеччина перебрала зовсім у свої руки.

Стаття видно не припускає, щоб Мадярщина могла повстати, хоча американський секретар Гол минулої пятниці звертався спеціяльно до Мадярщини закликом повстати проти Німеччини.

НІМЦІ ТЕПЕР ПРОСТО „ФРІЦИ КАПУТНИКИ".

МОСКВА. — У червоній армії німців тепер загально називають „Фріци Капутники". Це тому, що вони легко піддаються, а при тому висказують свою ворожнечу до Гітлера словами: „Гітлер капут".

АЛІЯНТИ ПОКИНУЛИ ДВА ГОРБИ ПІД КАСІНОМ.

НЕАПОЛЬ. — Аліянтські війська відступили з двох горбів коло гори Касіна. В цей спосіб німці завершили удачно свою контрофензиву в цій околиці. Вони займають тепер всі домінуючі над околицею горби на північ від Касіна.

ЗНОВУ БОМБАРДУЮТЬ ІТАЛІЙСЬКІ ЗАЛІЗНИЧІ ВУЗЛИ.

НЕАПОЛЬ. — Аліянтські летуни вдарили по всіх залізничих вузлах в Італії, через котрі перевозяться воєнні достави для німців у центральній Італії. Потерпіли поважно Міляно й Больцано. Знищено 4 великі мости та розбито тунель, що веде до Риму.

НІМЦІ БОМБАРДУЮТЬ ОСТРОВ ЛІССУ.

ЛОНДОН. — Німецькі бомбовики знову робили рейд на остров Ліссу, при дальматійським побережжю, котрий Аліянти зробили базою для операцій своїх командосів.

Югославські партизани маршала Тіта подають вісти про завзяті бої з військами югославського куклового уряду Недіча та ґенерала Міхайловіча в південній Сербії. Четникам Міхайловіча, каже це донесення, часто помагали болгарські летуни. В боях на острові Гварі пертизани взяли в полон 170 німців, італійців і поляків.

ЖИВА ДІЯЛЬНІСТЬ АЛІЯНТСЬКИХ ЛЕТУНІВ НА ПАЦИФІКУ.

АЛІЯНТСЬКА ГОЛОВНА КВАТИРА НА ПІВДЕННО-ЗАХІДНОМУ ПАЦИФІКУ. — Американські бомбовики скинули знову 93 тони вибухових матеріялів на японські бази в Рабавлю, на Новій Британії. Японці відповідали на рейд сильним артилерійним огнем.

Адмірал Нимиц подав у своїм комунікаті, що один бомбовик воєнної фльоти бомбардував остров Пакин, що лежить коло Труку, в ґрупі Каролайни.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.
Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.
За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською частиною)		Saturday's issue (with Ukrainian Weekly):	

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Секретар Гол до мадярів

Хоча ні американський уряд ні інший аліянтський уряд не видав ще про майбутнє порядкування світа ніякої одноцільної заяви принципів, які можна би порівняти наприклад з відомими 14 точками президента Вилсона, кожний з тих урядів час від часу видає заяви, з котрих постепенно формується в загальних хочби нарисах будуча політика Обєднаних Держав, себто засади, яких вони будуть придержуватися при вирішуванню міждержавних питань по закінченню цеї війни. Такою черговою заявою треба признати недавну заяву секретаря стейту Кордела Гола в справі Мадярщини.

Був це властиво відгук на вістку про захоплення Мадярщини Гітлером під безпосередну владу. „Скорий розвал нацистичної тиранії", говорив Гол, „ще ніколи не був такий ясний, як нині, коли Гітлер у розпуці кинувся з питомою йому зрадливістю на свого бувшого союзника. Тільки через рішучий спротив ненависному наїзникови зможе Мадярщина, перша зо сателітів Вісі, що відчула нацистичний батіг, надіятися відзискати пошану й приязнь свобідних держав і проявити своє право до незалежности".

Заява коротка, але ясна. Вона каже мадярам виразно, під якими умовинами вони будуть могти домагатися від Обєднаних Держав права до самостійної держави: тільки тоді, як вони покажуть, що вони готові виступити проти посягання на свою незалежність. Такого посягання якраз тепер допускається Гітлер, і тому тепер є слушний час показати свою рішучу волю бути самостійним народом.

Звісно, не відноситься це зовсім до мадярської політичної іміграції, розсипаної по світі, ще від часів Кошута, що постійно голосила пропаганду за мадярську незалежність. Не відноситься це тим менше до мадярських імігрантів, що поставали громадянами різних аліянтських держав: вони як громадяни цих держав обовязані до боротьби проти Гітлерової Німеччини та всіх її союзників, і за таку боротьбу ніхто не буде признавати державну самостійність корінної Мадярщини. Корінна Мадярщина мусить виказати своє право на самостійність демонстрацією власної рішучої волі.

Американський уряд зовсім певно добре розуміє трудноші такої демонстрації. Він певно знає, що мадярам у Мадярщині треба справжнього геройства, аби тепер демонструвати свою волю бути самостійною державою. І знає певно американський уряд, що ще трудніше повстати проти нацистичної Німеччини мадярам тепер, коли коло порога сусідської загороди стоїть російська большевицька армія. Всеж таки американський секретар стейту таке домагання до мадярів ставить: Хочете перед нами мати право на самостійність, покажіть тепер, що ви того права достойні.

Що мадяри вміють грати героїв, як за ними стоїть сильна Німеччина, наприклад проти дрібного Підкарпаття, знаємо. Чи здобудеться вона на воєнну відвагу, як Німеччина є по противнім боці?

З тайн конференцій у Москві та Тегерані

Загальне переконання щодо конференцій в Москві й Тегерані було таке, що там були обговорені дуже важні проблеми воєнної й політичної натури, та що в справі тих проблем осягнено повну згоду. Також ту і там підкреслювано, що на тих конференціях про одні справи говорено отверто, ясно й формально, а про другі ніби приватно. А далі, що щодо деяких справ там запали офіційні рішення, а щодо інших мовчазні. Значить, що не було щодо них з нічийого боку спротиву, коли їх підноснено офіційно чи приватно. Головне полягало в тому, що була — повна згода. Саме це підтвердили офіційні комунікати. А це значить, що так було.

Та не було ніким вияснене ще й досі, що властиво було предметом тих нарад. Очевидно, що не іде тут про якісь мілітарні справи і тайни, а тільки про міжнародні. Проти, з якими вяжеться не так ведення війни, а те, що має бути по війні. Іншими словами іде тут про повоєнний світ і новий лад. А тому, що офіційні комунікати не подали про це багато, то було місце для кожного до різних здогадів.

І вони були. Люди здогадувались і можна сказати, що й не дуже помилились. Особливо коли іде про Европу, а це точніше про ту ролю, яку в ній вже відграє і відграватиме Сталін з Советським Союзом. Тих здогадів не бракувало й в нашій газеті. Тому і те, що подаємо сьогодня, не є властиво ніякою особливою новиною. Та важне воно тому, що є вже так якби офіційним ствердженням тими, що є у проводі Аліянтів, та що будуть заводити новий порядок в Европі й пильнувати, щоб він вдержався.

Европейсько-советська сфера впливів: від Ледоватого океану до Середземного моря.

В першу чергу, і то найважнішу, Злучені Держави та Велика Британія погодились з тим, що Советський Союз забере балтійські держави, себто Естонію, Латвію та Литву; Басарабію, Буковину та ті землі Західної України і Західної Білорусі по т. з. лінію Курзона, що входили до нападу Гітлера на Польщу в склад відродженої по першій світовій війні польської держави.

Карпатська Україна малаб належати далі до Чехословаччини, звязаної з Советами окремим договором. Мимоходом кажучи, з цього договору виходить, що якщо Чехословаччина не стане скоро комуністичною, то у всякому разі в її власному нутру комуністи будуть горою.

Та це менш більш відомі речі, себто такі, про які писалося як „певні". Щодо Польщі, то вона дістане за „втрати" на „східних кресах" німецькі Прусси, а Данціґський коритар буде тим самим знесений. Як советські війська станнуть над лінією Курзона, то припускаємо, що ввійде на територію ніби „властивої" Польщі те польське військо, що є сформоване в Советах. І то рівночасно з сформованим в Советах польським урядом. Що з цього вийде і чи якраз відразу піде в Польщі так гладко, як це уплянуване Советами, годі вже тепер сказати. Але можна надіятись, що скорше чи пізніше, а така буде розвязка. Ось так уплянована „вільна і незалежна" Польща, приязна Советам, ввійде в їхню сферу впливів, якщо не западе в Варшаві просто рішення „зіллятись" з Советським Союзом в одно. Виглядає одначе, що наразі Польща остане таки „самостійною".

Ось такими „самостійними" станнуть теж ще й Румунія, Болгарія і Югославія. Всі вони ввійдуть тепер в сферу впливів Советського Союзу. І подібно як Чехословаччина, як це згадує лондонський кореспондент часопису Ню Йорк Таймс, „вважатимуть вказаним зогляду на свої інтереси глядіти щодо вказівок радше на Москву ніж на когонебудь другого".

Згаданий кореспондент, що передає як дійсність ось ті речі, які мали бути вирішені вже підчас конференцій в Москві й Тегерані, теж добавляє, що хоч годі сказати, щоб усі ті зміни і новости були „попирані з цілого серця", то мовчанкою таки дається згоду на те, щоб Совєти забрали балтійські держави та посунулись на території довоєнної Польщі по лінію Курзона.

Теж і припускають, що як советські війська дійдуть до лінії Курзона, а може ще й скорше, то готово прийти до боротьби з польським підпіллям, не зважаючи на те, що польський уряд в Лондоні, який тепер Совєти не визнають, мав відвестись до цього підпілля, щоб воно не воювало з советськими військами.

Та щоб воно не сталось, важне те, що головні керівники отсею війною по стороні Обєднаних Держав уже дали згоду на таку повоєнну Европу, в якій Советський Союз буде контролювати сферу впливів на території, що відділює Східну Европу від Західної й сягає від Арктику аж по Середземне море. Ось тим і пояснюють навіть визнання Советами уряду Бадолія в Італії й багато інших подій, як от залишення Аліяндами Міхайловича в Югославії, а визнання марш. Тіта. Ці події означають, що Злучені Держави та Велика Британія пристали вже на поширення советської сфери впливів в Европі аж по саме Середземне море, на якому Совети готові мати свої окремі бази.

Що це є події величезної історичної ваги, немає найменшого сумніву. Очевидно, коли брати їх з такого боку, що станеться так, як це представлено. Ось ті події, як кажуть, є відгомоном того, що Совети відносять тепер в Европі великі воєнні успіхи. А що це війна, то річ зрозуміла, що голос тут, що заважує у воєнних перемогах, є такий, що з ним мусять рахуватися.

Рішатимуть: Злучені Держави, Велика Британія і СССР, а згодом ще й Франція.

До тих важних новин треба ще додати і те, що сказав на зборах „Фрі Чорч Федерел Кавнсил" про „великі потуги" Антоні Іден, британський міністер заграничних справ і будучий британський премієр. А сказав він, що хоч треба признати кожній державі право висказати свою опінію в різних міжнародних справах, що вирінуть у повоєнним світі, то треба брати під увагу й таке, що всі ті держави не є собі рівні щодо сили і щодо обовязків, що на них припадуть. У звязку з тим підкреслив, що відповідальність за захованння миру мусить припасти на ті потуги, що підписали Московську Декларацію, а згодом і на Францію, як вона підніметься і прийде до себе. А це знов означає, що остаточні рішення будуть виходити від Злучених Держав Америки, Великої Британії та Советського Союзу. Це вони, казав Іден будуть мусіти сходитись, радитись і рішати, бо вони представляють собою ось ті найбільші мілітарні сили, що є всилі здійснити свої рішення, чи наставати на те, щоби вони були здійснені. Та це, каже Іден, не означає, що буде диктатура великих потуг, бо передбачується довгий ланцюг незалежних держав, що будуть „суверенними", а до яких належатимуть такі потуги як Злучені Держави, Британія чи Совети, але теж і такі як — маленьке Люксембурське князівство...

Ню Йорк Таймс називає в передовиці ось ті події пересуванням в „політичній та мілітарній стратегії Аліянтів", додаючи, що це пересування є звязане з інвазією Аліянтів на заході.

Тепер питання, як приймуть це все народи в Европі. Націсти беруться уже капіталізувати це в такий спосіб, що закликають поляків стати з Гітлером в одному ряді в боротьбі проти Советів. Очевидно, що голоси Гітлера і націстів не матимуть ніякого успіху. Але тут не буде розходитись про голос Гітлера, але про голоси. народів, що мають бути підбиті Советами, чи ввійти в сферу їхніх впливів.

ДАЛІ БЛАГАЮТЬ РОСІЮ...

Польська Агенція Телеграфічна (Пат) подає про інтерву представника англійського ліберального часопису „Манчестер Гардієн" з проф. Станиславом Котом, міністром інформацій у польськім уряді на вигнанню. Очевидно, що коли згадаємо за це інтерву, то не тому, щоб воно розвязувало якусь проблему, чи помагало її розвязувати. Воно тільки цікаве для тих, що слідкують за польською ментальністю у такому часі, коли діються епохальні події.

Ось це інтерву сотний раз доказує, що коли іде про Україну і Польщу та українсько-польські відносини, то польська політична думка є назагал незмінна: Вона далі ратує польський стан посідання на українських землях поминенням України та українського народу, а надскакуванням білим Росії, щоб таким чином хоч щось видерти чи виблагати. А коли Україна та український нарід терпіли в минулому і терплять і тепер, то саме через те, що ось та польська політика добачує тільки Польщу і Росію і змагає тільки до поділу. України, а є проти її обєднання та її державної самостійности.

Що так думає і поступає теж і теперішній польський уряд у Лондоні, про це вже нераз була мова, а тепер потверджує це й згадана розмова польського міністра з представником „Манчестер Гардієн".

Міністер Кот заявив, що часть Польщі, якої домагається Росія, не має російської людности, а більшість тих територій взагалі до Росії ніколи не належала. Такі міста як Львів і Тернопіль, каже міністер Кот, поминаючи короткий час австрійського панування, належали до Польщі 600 років. А Польща, каже він, не повинна за свою посвяту вийти з цеї війни ослабленою як щодо числа людности, як і щодо територій.

Не знаємо, кого цей польський міністер хоче ось тим говоренням дурити. І за кого він має англійських дипломатів та журналістів. Прецінь советська пропаганда не така вже дурна, щоб говорити про те, щоб прилучити Львів і Тернопіль до „Росії". Це тільки царська дипломатія так поступала, як „возсоєдиняла" з Росією „Подяремну Русь", себто Галичину. Советська дипломатія куди хитріша і такої дурниці не робить. Вона „визсоєдиняє" західно-українські землі з Україною! То ніщо, як це в дійсности виглядає. Навіть це ніщо, що це „Радянська" Україна. Бо перед світом, перед дипломатією, коли мова про якісь ніби визвольні чи свободолюбні клічі, то вона виставляє хоч якийсь параван, який в засаді правдивий і справедливий, коли іде про таке, що наприклад Галичина є українська земля, та що Львів повинен бути обєднаний з Києвом. А польські дипломати, чи там польський уряд навіть цього не роблять, а поводяться так, що не визнають навіть засади, а тільки говорять про „польську землю", коли та земля наділі польською не є. А далі, коли говорять постійно про те, що хочуть мати границю з Росією, коли властиво повинні говорити про границі з Україною.

Ось так ми є свідками таких двох диводглядів. З одного боку на приказ Москви Хрущев заявляє, що „український нарід буде боротися за осягнення великої й історичної злуки українських земель в українську советську республіку". Це на те, щоб усі українські люди могли бути під контролею Москви. Знов польський міністер переконує Москву, щоб вона радше поділилась українськими землями з Польщею, ніж їх обєднувала і обєднаних забирала під Росію.

Коли мати на увазі торг, то деж можна припускати і надіятись, щоб Москва знов ділилась українськими землями з Польщею, як це було в минулому, коли вона тепер вважає, що має добру нагоду забрати для себе всі землі? І не тільки те. Сам жеж міністер Кот ще нарікає, що комуністи творять окремий польський уряд та наставляють окремого начальника польських збройних сил. Значить, що ще навіть не знати, що зробить Росія з самою Польщею, а тут польські дипломати хотілиб з нею говорити як рівний з рівним і — ділитись!

Це все, як кажуть поляки, є „муштарда по обіді". Нещасна польська політика поносить головну вину за те, що тепер діється на сході Европи, себто за все те, що там повстає на руїнах варварської націстівської окупації. Ця політика не дала, а навіть і тепер не дає Аліянтам ніякої спромоги навіть пробувати інакше розбирати проблеми сходу Европи, маючи до діла з ось таким розумованням польських політичних мозків, яке не добачувало і далі не хоче добачувати України і українського народу і їх права на обєднання своєї території та на державно-самостійне життя. Польські політики пробували і далі пробують це вирішувати з — Росією. Та докотяться до того, що матимуть Росію — в Варшаві. Бо хай не дивуються, що Росія використовує їхню політичну сліпоту і глупоту. Це в першу чергу вина самих поляків, що не можуть вилікуватись від того, щоб бачити Польщу без українських, білоруських та литовських земель. Їх вилікує від цього основно — Росія. Та сама, з якою вони хотілиб жити в згоді й приязні коштом чужих земель, головно — українських.

ОЛ. ЛУГОВИЙ — Права автора застережені

ЧОРНІ ХМАРИ ІЗЗА ПРИПЯТИ

Історична повість з часів Хмельниччини.

50)

Удар чернигівців приняла на себе литовська артилєрія. Частини піхоти чи кінноти в таборі не було. Не було й так багато челяди. Стройові частини оперували проти козацтва, а челядь грабувала за Лоївкою побитих і ранених. Артилерія зустрінула наступ огнем. Випустила одну чергу стрілів, а на другу не стало часу: чернигівці перескочили вали, добігали до возів. Коло возів счинився бій холодною зброєю. Вискакуючи на вози — козаки торощили надбігаючих гармашів важкими мушкетами, кололи захопленими в бою короткими списами, пороли ножами. Ті, кому зброю з рук вибито, зчеплювалися у смертельних обіймах з ворогом, душили один одного за горло, обоє валилися під ноги товаришів і там знаходили собі кінець. Слабші числельно гармаші почали подаватися.

Але з заходу летіли на відсіч табору кінні частини Жаспера, Болата, Роппа, Монтгомері й Виберга. З півдня надбігав з райтарським полком Гандегофа князь Януш. З північного сходу, від Дніпра, зчепилися з свіжоприбуваючими сотнями чернигівців німецька піхота Тизенгавзена І-го. По березі посувався з полком довгоший Донавай, наміряючись захопити козацькі човни і звідтам чернигівців нищити. Під шаленими ударами з усіх сторін чернигівці заломалися. Відступили в кут, на спливі Лоївки й Дніпра, залишаючи сотки трупів по шляху відступу. За всяку ціну старалися добіться до човнів, та човнами опанував вже Донавай.

Відходити не було куди. Зрозумівши безвихідність становища чернигівці дорожче продавали своє життя. Це не був бій, а звичайна масакра збитих на малому просторі людей. Сотками гинули козаки, та все ще огризалися. Ось впав поранений майор Больт, голіруч стягнено з коней закованих в сталь сотників Подлецкого й Мелешка. Та впав з козацького боку з відрубаною головою сотник Шелест, топтано важкими кіньми сотника Марка, на сотника Трухимовку навалилися десяток піших німців. Відбивався сотник кілька разів, спритно вихопився з ворожого перстеня, аж впав через труп спіткнувшись. Тут на нього навалилися й скрутили руки. Сотник стародубський, Левкович, з гуртком козаків пробивався до Дніпра. Тудиж прямував з під Лоївки сотник Горностай. Добився вже до самого спливу рік, і впав поцілений кулею просто у вир. Бій закінчився. Не менш двох тисяч козацьких трупів залишилося на побоєвищі під литовським табором. Не менш загинуло й литвинів.

Чернигівські недобитки з високої кручі кидалися у Дніпро. Німецька піхота обсадила беріг й без жалю обстрілювала безборонних, що боролися з бистриною. Широка ріка вкрилася виринаючими понад воду головами недобитків. А з берега німці розстрілювали їх на вибір. Падав стріл — і голова зникала з поверхні, вода довкола закрашувалася кровю. Йшли на дно без крику, без благань ратунку. Де не де ще боролися з хвилями живі козаки. Багато козацьких жить проликнув старий Дніпро, багато козацької крови поніс у Чорне море.

Несповна лиш трьом соткам чернигівців вдалося добитися до свого берега. В полон попало трьох лише — два козаки і сотник Трухомовка. З козацьких наддів відкрили були огонь по литовській піхоті з метою недобитків сяк так охоронити. Мушкетні стріли не спричинили литвинам ніякої шкоди: козацькі кулі тратили силу на далеку віддаль.

Поки Радзивил розправлявся з десантом Чернигівського полку, стражник великого князівства, Мирский, два рази пробував атакувати козацькі засіки. Півкругом, в обхват засік рушили полки. Засіки не подавали ознак життя, так начеб зовсім опустіли. Підїхали ближче і, зустрінуті густою мушкетною стріляниною — відхлинули назад, на попередні становища. Та не все. Перед засіками знайшла вічний спочинок не одна сотка литовського лицарства. Розюшений невдачею Мирский забув про свою обережність. Вганяв здовж лав, спонукував до повторної атаки, кричав і лаявся. Неохочо полки знов рушили. На страти не зважали, по совісти старалися заслужити похвалу й ласкаве слово могутного князя-гетьмана. І вдруге відхлинули, не витримавши козацького огню. Стояли далі в лавах похмурі, кляли вже в думках завзятого ворога і свого зверхника. Зближався північ.

Звичайно так буває, що поряд з посвятою, великою самопожертвою, десь у темному закутку причаїться і чорна зрада: Знайшлася вона і в козацьких засіках у особі позаченого шляхтича Київського полку Скриньского.[50] Чи то зневіра в успіх козацької справи, чи страх за своє життя, чи бажання прислужитися могутному князю-гетьману Литви й Білоруси, а може все те потроху, — вигнали Скриньського з козацьких засік у часі другої атаки Мирского. Його швидко схопили драгони. З Мирским говорити не схотів, начеб вагався, а попрохав відпровадити його до Радзивила. Але Радзивил надїхав самий по розгромі чернигівців. Шляхтич повідомив князя, що „на поміч тому зрадникови Кричевському надтягає табор з чотирма гарматами й кількома сотками перемучених походами піхоти".[51] За кілька хвиль назустріч надходячому таборови летіли райтарі, драгони, гусари, татари й лісові козаки. За кінноту бігли сотки лужних челядників у надії обловитися грабунком. Полк пішов засів у засідку попри Брагинський шлях, у перелісках.

(Дальше буде).

50) З усією правдоподібністю предок польських графів Скшиньських.
51) Зо звідомлення до преси німця — учасника бою.

Китайці захоплюються Америкою

ЧУНКІНҐ (ОНА). — Був час, коли китайці дивилися на Америку кривим оком, але тепер вже цього нема. Як американці продавали ніпонцям старе залізо з якого ці останні виробляли зброю, то китайці, зовсім природно, дивилися на американців, розуміється не на всіх, як на людей, котрі, не знають, що тим вони частинно причиняються до повалення китайської держави.

Тепер вже зовсім цього нема. Відколи ніпонці зрадливо напали на Перл Гарбор й Америка виповіла їм війну, то китайці уважають американців за своїх щирих приятелів. Американські вояки в Китаю чуються, як в себе дома. Їм втворені двері всюди, куди тільки хочуть іти. Сьогодні американський вояк в Китаю не є звичайним, буденним вояком, але оборонцем китайського народу, защитником його і приятелем. Китайська публика шанує його, поважає і трактує як свого випробованого друга.

Як американська фльота зачала гнати ніпонців з Тихого океану, як зачала відбивати від них захоплені на початку війни острови, то китайська преса писала про американські перемоги з таким захопленням, що публика просто обожала кожного переходячого вулицями Чункінґу американця. Особливо американських авіяторів, вояків, техніків, офіцирів і всіх, хто звав себе американцем. Коли в ресторані, чи деінде збереться громадка американців, то їх негайно обступає цікава китайська публика і приглядається їм та розпитує про їх про геройські подвиги на фронті.

Розуміється, що китайці мають до цього причину. Вони провадили з Ніпоном війну кілька літ передтим, заки ці косоокі потвори напали на нас. Тому китайці знають силу і жорстокість японського вояка і коли читають в ґазетах про американські перемоги над ніпонцями і бачать, як наші вояки в Китаю постійно винищують японських авіяторів, то китайська публика дивиться на наших хлопців, як на щось непереможного. Китайці говорять зовсім щиро, що коли Америка є їх союзником, то Ніпон немає ніяких виглядів виграти війну. Він буде так побитий, що вже більше не схоче зачіпатися з Китаєм, ні з Америкою.

Так думає і говорить не тільки пересічний китайський патріот, але так говорять усі верстви китайського суспільства. Я бачився і говорив тут з кельнерами, з людьми, котрі тягають „рікші", з редакторами, капіталістами, з державними урядовцями і військовими офіцирами. Всі вони є захоплені воєнними досягненнями американському народу і всі цікавляться Америкою більше ніж деякі американці. Ґенерали пильно вивчають американську стратеґію, пальну зброю, спосіб воєнного постачання і вирібництва. Вчені цікавляться досягненням американської науки, фабриканти новими американськими винаходами, журналісти американською політикою, яку вони між іншим добре знають й орієнтуються в ній краще як я сподівався, а студенти університетів хотілиб їхати до Америки на укінчення студій. Одним словом, Америка сьогодні в Китаю така популярна, що ви не можете вулицею перейти без того, щоб дещо про неї не питали.

Заходжу оноді до книгарні переглянути найновіші видання книжок і переконуюсь, що майже вся перекладна література складається виключно з американських і російських творів. Чим ви поясните таку кількість американських перекладів? — питаю субєкта. А він видивився на мене і каже — хіба ви, пане, не знаєте, що Америка є нашим союзником. Ми любимо Америку, цікавимось нею, вивчаєм її культуру, індустрію, літературу. Купуйте американські переводи, бо скоро розійдуться.

Виходжу на вулицю і кажу підросткови почистити мені черевики. Як тільки він розіґнався, по вулиці надійшли американські вояки, що приїхали на відпустку до міста. Хлопець покинув чистити черевики і пігнався за американськими вояками. За якийсь час вертає, перепрошує мене і каже, що він хотів придивитися нашим союзникам, бо вони, каже, такі великі і здорові, що один американець потрапить сотню японців побити. От хороший нарід, тільки біда, що говорити по нашому не вміють.

Того самого вечора я провів кілька годин в товаристві китайських журналістів, які розпитували мене про американську внутрішну політику, про силу наших ізоляціоністів, про надходячі вибори, тощо. Я зауважив, що китайські редактори пильно слідкують за ходом американської внутрішної і закордонної політики, та що пересічний китайський журналіст є багато краще поінформований про наші справи ніж ми про китайські.

Сьогодні я мав довшу розмову з високим китайським урядовцем, який сказав, що війна зблизила Америку й Китай до тої міри, що обидва краї обовязково мусітимуть продовжати приятельські зносини, бо без них розвій господарства в Китаю буде не можливий. Нам буде треба американського капіталу, мануфактури, техніків, тощо. Японія потрапила за останніх кілька літ підорвати економічні основи китайської держави, а як скінчиться взаїмна різня, то китайський нарід потребуватиме американського капіталу, специялістів, американської машинерії і продуктів. Америка матиме в Китаю великий ринок збуту своїх товарів, бо китайці так захоплюються американськими виробами, що вважають їх найліпшим на світі. Пересічний китаєць переконаний, що американці виробляють найліпші воєнні кораблі, найшвидкіші воєнні літаки, найкращі фільми, найсильніші гармати, найсильніші авта і найсильнішу машинерію.

Американські вояки, американські воєнні продукти, американська щирість й отвертість — дали себе в Китаю пізнати і принесуть Америці великі дивіденди.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ВРАЖІННЯ З КОНЦЕРТУ В КАРНЕҐІ ГОЛ У НЮ ЙОРКУ.

Незабутніми стануть у моїй памяті спомини з концерту з нагоди 50-літнього Ювилею Українського Народного Союзу, що відбувся в Ню Йорку в Карнеґі Гол, у неділю 5. березня б. р. До краю виповнена галя, святочний настрій зібраних, добре підібрана й прекрасно виконана програма — отце найважніша причина мойого підйому й одушевлення, що осталися після концерту. Це був один із найкращих концертів, які я бачила на протязі поверх десять літ мойого побуту тут у Злучених Державах. Точність і плинність у ході точок програми мимоволі далися відчути. Промови, хоч їх було аж пять, були короткі й змістовні, так, що вже вони самі собою надали концертові величі й значіння. Не один й не одна пішли на концерт, щоби послухати важних бесідників, що так гарно піднесли значіння святкування такого ювилею та звернули увагу на теперішню долю українського народу та його стремління у боротьбі за незалежну державу.

Особливо цікаво було послухати В. Г. Чеймберлина, славного заграничного кореспондента, письменника й знавця Східної Европи, що так щиро й ввічливо поставився до змагань українського народу. Зворушаючі були його описи України, через яку він переїзджав зі своєю дружиною, де мав нагоду бачити на власні очі життя й буття нашого народу та його трівку постанову виборти повну незалежність.

Багато до думання й чимало підйому та збуджуючого засобу залишила промова молодого члена канадійського парляменту, посла А. Глинки. У своїй промові „за яку ціну воля" він вказав на ті великі жертви, що їх український нарід поніс і далі несе надаремне. „Всі нації стремлять до волі" — підкреслив бесідник, а це тому, „щоби сповнити своє велике післанництво, яким є віддання своєї частини до поступу культури і цивілізації світа. Й це є одинокий спосіб, у який вони зможуть сповнити цю ціль, до якої післав їх на землю Великий Творець. Правдою є, що волю добувається й бережеться ціною крови. Український нарід платив ту ціну вже багато разів, але на жаль, він далі пригноблений і поневолений". А далі молодий, повний запалу бесідник навів події з історії минулого, вказуючи на ці кривди заподіяні Україні. „Досі, нації не признавали прав покривджених людей, хіба, що це було в їх інтересі. Й саме це є одною з причин, чому світ досі не має трівкого мира!" Посол Глинка згадав за різні можливості в ціли осягнення цього мира про які тепер багато говориться. Але на його думку є дві великі нації в світі, що є на першому місці, щоби признати поневолені народи й тих, що стремлять до волі, а це Британійська Імперія й Злучені Держави. Закінчив свою промову шановний гість бажанням, щоби при наступнім історичнім зібранні учасники могли витати особливого гостя, а це премієра-міністра Вільної, Обєднаної й Незалежної Української Републики.

Професор Манінґ із Колюмбійського Університету вказав на Український Народний Союз як на культурну силу в Америці. Досі він багато осягнув і що найтяжче перейшов, але ще багато остає до виконання. Америка щораз більше пізнає, яку ролю в її житті відграють поодинокі народи, чи одиниці. Ця орґанізація тепер, більше, як колинебудь має освідомлювати світ про Україну. Цього повинна доконати не дешевенькою пропаґандою, що легко виставлена на ворожі накиди, але культурним шляхом.

У вступнім слові редактор „Українського Тижневика" п. С. Шумейко підкреслив між іншим, що Український Народний Союз це втілення тих ідеалів американського життя, за які тепер Америка веде війну.

Головний секретар У. Н. Союзу й голова комітету для влаштовання свята, Д. Ґаличин, підніс передусім ці великі заслуги перших піонірів, що збудували цю орґанізацію, що є підвалинами життя й діяльности американських українців. Він взивав до скріплення цеї діяльности, щоби поставити Союз на вищий щабель заслуг і користи.

Важні й річеві промови були переплітані артистичними виступами хору, сольоспіву п. Голинського й фортепіянової рецитації пані Любки Колесси. Величаво розносилися звуки української пісні, що підносила духа в ці непевні, сумні воєнні дні. Неодин, неодна перенеслися духом поза хвилі океану на рідні землі, де ще далі ллється кров українського народу, де холод і голод мандрує по спустошених оселях, де мати Україна далі в кайданах жде безнадійно дня волі й світла. Це вже вдруге довелося послухати гри пані Любки Колесси. Й так, як підчас першого її виступу, 18. квітня минулого року в Тавн Гол у Ню Йорку, так і тепер я була захоплена її грою. Моя гордість зросла високо, що український нарід видав такий талант, та що цей талант не змарнувався. А що найважніше, що залишився між нами по цім боці океану. Я була невимовно рада, ще й тому, що це жінка потрапила досягнути такого великого ступня здібности й відзначення. Її поява на сцені така мила, а поведінка така скромна й безпретенсіональна, що вже це саме полонює глядачів. А при піяні вона справжня, велика мистецька індивидуальність: ґраціозна, віддана грі цілковито, забуваючи іноді, що вона на сцені й що тисячі очей приковані до її невеличкої постаті. Не музик я й не мені оцінювати її музичний талан. Та ці завваги, що довелося читати в американських часописах приносять честь і радість не лиш артистці, але й цілому українському народови. Добре, що довелося кільком тисячам осіб почути її на такому великому історичному зібранні!

Марія Л. Семенина,
Нотлі, Н. Дж.

Жінки на летунській службі

Жіночі відділи при армії, фльоті, прибережній сторожі і морській піхоті відомі широко американському загалови, таксамо як і праця та подвиги жінок у військових шпиталях та при Червоному Хресті. Зате мало розголосу має вклад у воєнне зусилля, доконуваний щоденно Пільотами Жіночої Повітряної Обслуги — Вімен'с Ейрфорс Сервис Пайлотс, у скороченні ВАСП.

Є це відділ жінок, що перейшли гострий летунський вишкіл і вміють керувати літаками усяких типів. В невоєнних часах вони мають право цивільних летунів, себто можуть найматись для керовання пасажирськими й поштовими літаками. До війни таких жінок було небагато, але військові власти рішили використати й їх для деяких небоєвих завдань. Так у вересні 1942-го року покладено основи під орґанізацію ВАСП, яка за півтора року розвинулась у великий і важкий відділ американської воєнної машини.

Жінок-пільотів зразу вживали для двох завдань: для вишколу нових жінок-пільотів і для перевозу літаків з фабрик на летунські поля. Для цієї останньої обслуги треба великого числа вправних летунів і жінки звільнили поважне число мужчин для більш небезпечної прифронтової і фронтової служби.

Зразу в деяких летунських колах панувало переконання, що жіночі летуни надаються тільки до легкої і нескладної служби. Їм дозволяли виконувати тільки такі завдання, при яких не було майже ніякої небезпеки. Пускали їх в дорогу тільки при гарній погоді, довіряли їм тільки нескладні і невеликі літаки, призначали для перелету шляхи, де не було гір, зрадливих мряк чи інших перешкод.

Та дуже швидко летунські команди переконались, що така обережність непотрібна. Сьогодня жінки-пільоти керують літаками всіх типів, між ними бомбовиками „B-26", що відомі під іменем „Мародерів", яких вважають чи не найтруднішими для керовання літаками. Разом з тим жінки перевозять літаки не тільки до летунських піль в Америці, але й за море, до Анґлії. Є вже цілий відділ ВАСП, що реґулярно возить бомбовики й транспортові літаки понад Атлянтійський океан.

Крім того жінки-пільоти виконують ще й багато інших родів позафронтової летунської служби. Вони знімають нові літаки в повітря і їдуть ними, повільним летом, приписану кількість годин, поки нові мотори не „втягнуться". Жінки-пільоти тягнуть за своїми літаками приціли, до яких протилетунські гарматчики вчаться стріляти. Жінки керують літаками, на яких повітряні бомбардіри, гарматчики й кулеметчики вправляються у стрілянні.

Літаки, що піднімаються високо в атмосферу, щоби збирати метеорольоґічні дані (дані про погоду), мають звичайно жіночих пільотів; перевіз частин літаків, потрібних для їх направи, є у більшости в руках ВАСП. Вони зайняті в багатьох інших ділянках позафронтового летунства і здобувають собі щораз більше признання. Джакелін Кохран, директорка ВАСП, дістала високі похвали для підчинених собі летунок від багатьох летунських баз в Америці й поза нею.

Приблизно в червні цього року організація ВАСП рахуватиме 1,600 жінок-летунів. Число це буде далі зростати, тому, що вишкіл жіночих пільотів не переривається. При неминучому зрості цивільного летунства після війни, ці жінки пільоти, виконавши важне завдання у війні, будуть важним складовим звеном у розвитку і поширенні летунської транспортації в мирних, післявоєнних обставинах.

Загальна Рада — ФЛІС.

ЖЕРТВИ НА ПРАЦЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ

На цілі Конґресового Комітету жертвували: Анна Побуцька з Шікаґа, Ілл., $25 як жертву відділу 36 Союзу Українок Америки; В Крушельницький з Дітройту, Міш., $15 як жертву відділу 94 У. Н. Союзу і членів цього відділу; Василь Шанайда з Дітройту, Міш., $10; Т. Долішний з Бронкс, Н. Й., $5; Г. Левуш і І. Моспан з Елмайра, Н. Й., по $2.

ПРАЦЮВАТИ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЦЕ, В ПЕРШІЙ МІРІ, ПРИЄДНУВАТИ ДО НЬОГО ЯКНАЙБІЛЬШЕ НОВИХ ЧЛЕНІВ.

НІМЦІ РОЗСТРІЛЯЛИ ОДИНАЦЯТЬ ГОЛЯНДЦІВ

ЛОНДОН. (ОНА). — До Лондону прийшла вістка, що німецька поліція в Ротердамі розстріляла одинацять голяндців. Розстріляла за те, що нібито вони мали бути провідниками тайної організації, яка видала відозву бойкотувати поліційне розпорядження в справі зношення набілу. Поліція жадала від голяндців певну кількість молочних продуктів і звернулася через радіо, щоби нарід зносив такі на поліційні стації. Провідники тайних організацій в Голяндії розкинули по містах летючки і казали народови не слухати розказу поліції й не давати німцям ніякої поживи.

Новоприбувші біженці з Голяндії оповідають, що німці пильно слідять за воєнним рухом на Анґлійському каналі і дуже нервуються, бо в Голяндії думають, що скоро буде отворений другий фронт. Німці подвоїли прибережну сторожу і нікого з ґолядців не пускають до моря.

З ДРУГОГО КОНҐРЕСУ АМЕРИКАНСЬКИХ УКРАЇНЦІВ

(В ДНЯХ 22. і 23. СІЧНЯ 1944, В МІСТІ ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.).

Реферат проф. Миколи Чубатого: Самостійна Українська Держава історичною конечністю для замирення Европи.

(10)

Малоросійщина.

Правда внутрі російська політика деправації української душі зробила поважну руїну, передовсім серед освічених верств духовних та світських. Вона потрафила витворити тип інтеліґента, що був ні пес ні баран, ні українець ні москаль — це обридливий тип безхребетного малороса. Малорос з одного боку жиє ще культурою українського народу, любить пісню та козачка, вареники й український борщ, але без Росії жити вже не може, одні малороси без Росії білої, другі без червоної. Вони як послушна потягова звірина вже душею й ділом привязані до російського імперіяльного воза та його послушно тягнуть на погибель українського народу. Це ті „українці", про яких то тепер так часто говориться в російській пропаґанді, це ці Корнійчуки, Богомольці, Тимошенки, Павличенки та інші, їмже ність числа.

Велика російська революція це змарнована спосібність угорядкувати Східну Европу.

Прийшла Перша Світова Війна (1914) та Велика Російська Революція (1917). Імперія царів розвалилася. Розвалила її соціяльна революція мас всіх народів проти їх економічної експльоатації реакційним російським панством, та національна рвеолюція підбитих Росією народів проти Росії як імперії. **Від двіста літ, від часів Петра Великого та часів Мазепи не було такої досконалої спосібности українському народови визволитися зпід російського володіння як саме в роках 1917—1920. Це був теж рідко добрий час для цілої Европи упорядкувати справи так, щоб знищити оба імперіялізми — російський та німецький, бо обидва лежали в руїні.**

Статися це могло в першу чергу, як не виключно, через створення Самостійної Української Держави, й то держави сильної згідно з Вилсонівським правом про самоозначення народів. Немає найменшого сумніву, що тільки відокремлення України від Росії моглоб було основно підтяти Росії її основу бути завойовницькою імперією, що загрожує світовому спокоєви.

Росія без України та інших окраїнних країв лишиласяб ще сильною державою з населенням біля 90 міліонів та з великими кольонізаційними теренами в Азії, одначе її господарські сили, а тим самим і мілітарні, булиб на половину зменшені, бо половина багатств земних лежала в Україні.

Росія булаб відсунена від Чорного моря, а тим самим її поширення на полудні загороджене. Така Росія з конечности мусілаб звернути свою увагу на Азію та стати більше азійською, ніж европейською державою. Тим чином її натиск на европейські народи був би ослаб.

Український нарід самоозначується.

Український нарід по таких довгих літах неволі дійсно пробудився та зареклямував своє добре право стати державною нацією на всіх територіях, заселених в більшости українцями. Піднявся навіть зі землі „поранений брат", Карпатська Україна, як себе називали сини тої землі делеґати до Західно-Української Національної Ради.

Вже 22. січня 1918. року Українська Центральна Рада в Києві проголошувала Четвертим Універсалом свою постанову: **„Відтепер повстає Українська Народня Република як самостійна, незалежна, вільна та суверенна держава українського народу"**, на землях дотепер під володінням Росії. Девять місяців пізніше по розвалі Австрії 1. листопада 1918 повстає самостійна „Західно-Українська Народня Република на землях бувшої Австрії та Угорщини. Не цілих три місяці пізніше, в історичному дні 22. січня 1919 року на Софійській історичній площі в Києві обі републики одного українського народу торжественно получилися в одну самостійну Українську Соборну Державу. В постанові Директорії України говорилося: „Від нині на віки повстає одна Українська Народня Республика".

Ці три акти стали для українського народу законом його життя в часі поміж двома світовими війнами. За це право української нації жили та за нього вмирали тисячі щонайкращих синів України на полю бою, в чотирокутнику смерти, по совєтських тюрмах, під стенкою та на польських шибеницях. За опір стояти при тих постановах міліони українських людей на багатій українській землі вмирали на засланні, з голоду та стужі. **Утримати ці історичні акти при житті було детермінацією українців упродовж двацять літ поміж двома світовими війнами.**

Чому впала українська держава?

А проте український нарід ще в тім часі, себто по першій світовій війні, не оборонив ще власної держави, хоч положення у Східній Европі було як рідко коли пригоже. Одні причини тої катастрофи лежали в нас самих, другі поза нами. Чому це не сталося? Народню масу мали ми не гіршу ніж інші народи, що тоді вибороли собі незалежність, одначе ми не мали проводу з широкими та державно-творчими горизонтами, з відповідальністю за цю історичну хвилину.

Цар Петро В. на Україні під Росією частинно осягнув свою ціль. За двіста літ російської неволі він та його переємники потрафили затроїти душу української інтеліґенції ґанґреною малоросійщини. Відносилося це — як сказано — так добре до реакційної інтеліґенції, як і до лівої, революційної.

Перші не представляли собі життя народу, з якого вийшли без проводу батюшкицаря, другі без проводу російських демократів, соціялістів чи комуністів; залежно від партійної масти.

В першім році російської революції автономія, а вже що найбільше федерація з Росією була прямо азбукою політичного думання східно-українського проводу. Самостійники були прямо переслідувані своєю таки українською владою. На навіть коли провід України розчарувався у співпраці при однім російськім катьолку з „русскою демократією", то він виказував брак якогонебудь політичного реалізму та державно-творчого хисту.

Військову поважну силу українізовану в першім році революції українська влада сама змарнувала. Власної української поліції боялися українські поступовці як чорт свяченої води. Зовсім навпаки як це розуміли нові російські імперіялісти, червоні большевики, що знищивши царську армію та охрану негайно приступили до орґанізації червоної ґвардії та черезвичайки. Ширилося з ґрунту фальшиве переконання про спільність демократів чи соціялістів російських та українських. Провід України не розумів тої основної азбуки кожної держави, що на першому місці стоїть спільність інтересів та солідарність нації, партійні інтереси це річ другорядна. Цеї мудрости навчився вже нині, принайменше на Західній Україні, кожний хлоп і кожний робітник, коли на своїй шкірі бачив як польський хлоп та польський робітник ставав його найбільшим ворогом, бо хлоп-кольоніст відбирав йому останній кусок землі потрібний його дитині, а робітник польський навіть посаду замітача тільки тому, що він українець. Тоді у повнім світлі ставала перед тим простолюдином нага правда, що тільки своя українська національна влада, тільки своя українська держава забезпечити може йому та його дітям хліб так само, як чужа влада забезпечує хліб свому хлопови та свому робітникови. А таку азбуку державного будівництва повинен був посідати провід нації, якщо його лідерство не мало закінчитися катастрофою.

Хоробливий тоді погляд, підсичуваний ще й російським окупантом, що тільки соціяліст може бути у державному проводі, практично відсунув від державного будівництва найбільше національно характерну українську інтеліґенцію, знану з боротьби за українську справу ще за царських часів, бо це мовляв „буржуї". Вартість східно-української маси та її патріотизм показався по упадку Української Народної Републики та по зліквідованню правильної армії. Впродовж трьох літ ще українські партизани боролися проти червоного російського панування над Україною.

БЕЛЬҐІЙСЬКІ КВІЗЛІНҐИ ПОТЕРПАЮТЬ

ЛОНДОН. (ОНА). — Бельґійський нарід все більше переконується, що німці війну програють і це кепсько відбивається на бельґійських симпатиках і співробітниках німців. Люди, які помагали німцям завойовувати країну і вказували наїздникам, як можна в Бельґії завести націстівську форму державного правління, тепер зачинають потерпати за свою шкіру і відпекуються від німців. Наприклад, один з найбільш льояльних співробітників, Арманд Дельваді, заявив, що він вже більше не хоче бути майором Антверпії і не хоче брати більше участи в політиці. Майор Дельваді був першим і найбільш ревним співробітником німецьких наїздників. Він арештував і переслідував кожного бельґійського громадянина, який противився німецькому режімови в Бельгії, а тепер каже, що не хоче мати з політикою нічого спільного.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 25. березня 1944 року померла по довшій недузі
СТЕФАНІЯ КОПЧАК.
Покійна була членицею нашого відділу в Честер, Па., від малої дитини. Оставила в смутку сестру Франю зам. Копецька і сестру Анелю зам. Колодій, Похорон відбувся 29. березня.
В. Їй П.! Д. Яворський, секр.

Дня 17. березня 1944 року помер у 57 році життя
ВАСИЛЬ ПАСТУХ,
член Тов. Зап. Січ, від. 263 У. Н. Союзу в Фултон, Н. Й.
Покійний походив з села Котузова, Галичина. До У. Н. Союзу вступив 1935. Полишив у смутку жену Варвару і дочку Анну, замужну за Івана Маринюк, котрий служить при війську.
Похорон відбувся 21. березня з дому жалоби, 470 В. 4. вул., до Голи Фаміли Чорч. В похороні взяли участь члени Тов., родина і приятелі. — В. Й. П.!
Уряд Тов.

По довгій недузі помер в Шікаґо, Ілл., член 259. відділу У. Н. Союзу
КАЗИМИР ПИРОВИЧ.
Покійний родився в селі Ожирава, повіт Вільно, Білорусь. Хоч був білоруської народности, задля своєї дружини належат до українських організацій і виховав своїх трое дітей в українськім дусі. Оставив у смутку жену Катерину, сина Василя (тепер на війні), дві дочки Анну і Катерину.
В. Й. П.! І. Побуцький, секр.

Дня 18. березня 1944 помер від нещасного випадку
ІВАН КОЛОДНИЦЬКИЙ.
член Бр. св. Володимира, від. 130 У. Н. Союзу в Ню Йорку.
Покійний походив з села Теклівка, пов. Копичинці, Зах. Україна. Полишив у шпиталі хору жену Стефанію і три доньки: Евгенію, Ольгу і Софію.
Похорон відбувся 22. березня з дому жалоби, 129 Іст 7. вул., до церкви св. Юрія. Поховано Його на Кальварії при участи членів Бр., родини і приятелів.
В. Ю. П.!

ТАРЗАН, ч. 946. Цілець.

Тарзан став більше уважливим, коли він не міг найти другого вояка. Він став підозрівати якусь пастку.

Тому він поліз на дерева, аби оглянути терен.

Він переносився з місця на місце, аби на нього не можна довго націлитися.

На нещастя, його ворог зочив його, а був він знаменитим стрільцем.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА,